

ทัศนคติและปัจจัยที่ส่งต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ในโรงเรียนปอเนาะพื้นที่ภาคใต้ของไทย

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, ไพรัช วัฒนกุล, อุทัยดียะ พิศสุวรรณ อูซิง
มูลนิธิคนเห็นคน กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หรือ “ปอเนาะ” เป็นสถานศึกษาเอกชนของเยาวชนมุสลิม ที่กระจายอยู่ในภาคใต้เป็นส่วนใหญ่ พบการสูบบุหรี่เป็นจำนวนมาก บทความวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ ทัศนคติ และปัจจัยที่ส่งต่อการตัดสินใจการสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) พื้นที่ภาคใต้ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 700 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) เป็นผู้ที่สูบบุหรี่จำนวน 246 คน ส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 13-15 ปี สูบบุหรี่ในขณะที่เข้าห้องน้ำโรงเรียน สูบบุหรี่ต่อวันระหว่าง 1-2 มวน สูบบุหรี่ต่อเดือน 6-10 วัน ซื้อเองจากร้านขายของชำ มีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ และเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่น้อยกว่า 50 บาทต่อวัน (2) ทัศนคติของเยาวชนต่อการสูบบุหรี่มีความเห็นในระดับน้อย (mean=1.71) (3) ปัจจัยที่ส่งต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ของเยาวชนมีความเห็นด้วยในระดับน้อย (mean=2.29) และ (4) มีข้อเสนอแนะ (1) ผู้ปกครองควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน (2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ควรจัดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และต้องจัดกิจกรรมรวมไปถึงครอบครัวและชุมชน และ (3) ควรปลูกฝังหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และร่วมกันให้เยาวชนนำหลักคำสอนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสูบบุหรี่; เยาวชน; ปอเนาะ; ภาคใต้ของไทย

วันรับ: 14 ม.ค. 2566

วันแก้ไข: 17 ก.พ. 2566

วันตอบรับ: 24 ก.พ. 2566

บทนำ

บุหรี่ เป็นสิ่งเสพติดที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศแต่บุหรี่ถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่เป็นสาเหตุของโรคเรื้อรังหลายชนิด อาทิ โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง มะเร็งปอด โรคหัวใจ โรคสมองขาดเลือด และภาวะเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ องค์การอนามัยโลกได้คาดคะเนว่า ภายในปี พ.ศ. 2573 จะมีประชากรโลกตายเนื่องจากโรคที่เกิดจากการบริโภคบุหรี่ถึงปีละ 8 ล้านคน และจะมีผู้เสียชีวิตมากกว่า 6 แสนคน เนื่องจากการสัมผัสควันบุหรี่มือสอง และพบว่า ร้อยละ 10 ของผู้เสียชีวิตจากโรคจากการสูบบุหรี่มีอายุไม่เกิน 44 ปี

ผู้ที่ติดบุหรี่มีอายุสั้นลง 20-25 ปี⁽¹⁾ ที่ผ่านมามีประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ในแง่ของการก่อให้เกิดมะเร็ง หากแต่บุหรี่ยังก่อให้เกิดโรคเรื้อรังไม่ต่ำกว่า 25 โรค โดยเฉพาะโรคหัวใจด้วย ทั่วโลกมีคนตายจากโรคหัวใจประมาณ 9 ล้านคน พิสูจน์ได้ว่าเกิดจากบุหรี่ 1.7 ล้านคน ขณะที่คนไทย 1.5 ล้านคน ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดหัวใจ เสียชีวิตจากหัวใจวายในช่วงอายุ 50-60 ปี ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากบุหรี่ เนื่องจากบุหรี่ทำให้เส้นเลือดหัวใจตีบ เกิดภาวะหัวใจวาย⁽²⁾ และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ⁽³⁾ พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2564 แม้ว่าอัตราการสูบบุหรี่ตามเพศและอายุมีแนวโน้มลดลง แต่หากพิจารณาประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 57 ล้านคน

เป็นผู้ที่สูบบุหรี่ถึง 9.9 ล้านคน โดยกลุ่มที่มีอัตราการสูบบุหรี่มากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 25-44 ปี รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุ 20-24 ปี กลุ่ม 60 ปีขึ้นไป และกลุ่ม 15-19 ปี ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมของประเทศ พบว่า ภาคใต้มีอัตราการสูบบุหรี่สูงสุด เมื่อพิจารณารายจังหวัดพบว่า จังหวัดกระบี่ มีอัตราการสูบบุหรี่สูงสุด ตามมาด้วย สตูล นครศรีธรรมราช พังงา ระนอง กาญจนบุรี ตรัง สุราษฎร์ธานี ชุมพร และมุกดาหาร จะเห็นได้ว่าผู้สูบบุหรี่ในช่วงกลุ่มอายุ 15-19 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่อันดับที่ 4 และในขณะเดียวกัน จังหวัดที่มีอัตราการสูบบุหรี่สูงสุดส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ และในภาคใต้นี้เองเป็นที่ตั้งของโรงเรียนปอเนาะมากที่สุด ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนปอเนาะจะมีอายุตั้งแต่ 7-25 ปี

โรงเรียนปอเนาะ เป็นสถาบันศึกษาทางศาสนาอิสลาม เกิดขึ้นทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความเก่าแก่ และมีความสำคัญกับสังคมมุสลิมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากอุดมการณ์ ภูมิปัญญา และความเสียสละของโต๊ะครู ผู้เป็นเจ้าของปอเนาะที่ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชาวบ้านในชุมชนที่คอยให้การสนับสนุน ทั้งกำลังกายและทรัพย์สิน เพื่อสืบทอดหลักการศาสนาอิสลาม และปอเนาะมักจะสร้างขึ้นในชุมชนที่มีมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากตามความเชื่อและค่านิยมของมุสลิม ปัจจุบันเรียกว่า สถาบันศึกษาปอเนาะ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2554 (ฉบับที่ 2) มาตรา 2 ถือว่าเป็นโรงเรียนนอกระบบที่จัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การวัดผล และการประเมินผล โดยโรงเรียนปอเนาะในประเทศไทย มีไม่น้อยกว่า 700 แห่ง กระจายมากที่สุดอยู่ในภาคใต้ และมีมากถึง 538 แห่ง ที่อยู่กลุ่ม 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งมีนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-25 ปี อยู่ในความดูแลไม่น้อยกว่า 4 แสนคน⁽⁴⁾ ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจคือ โรงเรียนปอเนาะส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประจำ ซึ่งนักเรียนไม่ว่าหญิงหรือชายจะพักอาศัยอยู่ในหอพักที่ทางโรงเรียนจัดให้ เพียงแต่แยกพื้นที่ระหว่างชายและหญิงอย่างชัดเจน ซึ่งบางแห่งเปิดโอกาสให้นักเรียนกลับบ้านเพียงเดือนหรือภาคการศึกษาละ 1 ครั้งเท่านั้น แต่ผู้ปกครองสามารถมาเยี่ยมเยียนนักเรียนได้ตามกติกาของแต่ละโรงเรียน ซึ่งโอกาสเหล่านี้ทำให้นักเรียนมีโอกาสอยู่กับเพื่อนมากกว่าครอบครัว รวมทั้งเป็นโอกาสให้นักเรียน

มีการกระทำเรื่องที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น การสูบบุหรี่ ซึ่งอาจจะเริ่มจากสูบบุหรี่จากและพัฒนาไปเป็นบุหรี่มวน และจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัย พบว่า เยาวชนในโรงเรียนปอเนาะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่ได้แตกต่างกับโรงเรียนวิถีนอื่นๆ ซึ่งถือว่าเยาวชนไม่ได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม เพราะหลักศาสนาอิสลาม ระบุว่า “หากเสพติดแล้วเป็นโทษต่อสุขภาพ ร่างกาย ถือว่าเป็นสิ่งไม่ดีหรือต้องห้าม” ในขณะที่สำนักจุฬาราชมนตรี ได้ออกคำวินิจฉัยทางศาสนา (ฟัตวา) ที่ 02/2549⁽⁵⁾ เรื่องบุหรี่ โดยระบุว่า การสูบบุหรี่เป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) เพราะเป็นที่ปรากฏแน่ชัดว่า การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อผู้สูบบุหรี่และบุคคลใกล้ชิดและบุหรี่เป็นหะกะระ (สิ่งที่น่ารังเกียจ) จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยภายใต้โครงการพหุวัฒนธรรมหนุนเสริมศักยภาพชุมชนลดปัจจัยเสี่ยง เพื่อสุขภาพคนดี และจากการประชุมหารือกับโรงเรียนปอเนาะ พบว่า นักเรียนยังมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นจำนวนมาก สาเหตุหนึ่งอาจมาจากโรงเรียนปอเนาะเป็นโรงเรียนประจำและผู้ชายนิยมเรียนมากกว่าผู้หญิง ทำให้การเกิดรวมกลุ่มได้ง่ายของนักเรียนชาย นอกจากนี้บุคคลในครอบครัว เช่น โต๊ะ (ปู่ ตา) ย่าะ ป๊ะ หวัน (พ่อ) แบ บัง (พี่) เป็นผู้สูบบุหรี่ และยังมีปัจจัยอื่น เช่น อยากลอง อยากเข้ากลุ่มเพื่อน ต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ที่ส่งผลให้มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ จึงเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาพฤติกรรม ทัศนคติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนปอเนาะพื้นที่ภาคใต้

วิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional survey research) ในกลุ่มเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนปอเนาะ พื้นที่ภาคใต้ของไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนปอเนาะ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอาชีวศึกษา พื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 350,830 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเป็นโรงเรียนปอเนาะที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการพหุวัฒนธรรมหนุน

เสริมศักยภาพชุมชนลดปัจจัยเสี่ยง เพื่อสุขภาพคนได้ จำนวน 70 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาถึงอาชีวศึกษาร่วม 5 หมื่นคน แต่ผู้วิจัย ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจาก 70 โรงเรียน โรงเรียนละ 10 คน โดยกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษา ปีที่ 5-6 และระดับมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) ทำให้ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 700 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการ ศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากการ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายรับประจำที่ได้รับจากผู้ปกครอง สถานภาพทางการเงินของครอบครัว สถานภาพของ ครอบครัว และจำนวนผู้ที่สูบบุหรี่ในครอบครัวจำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ ลักษณะข้อคำตอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วยจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ได้แก่ เคยสูบบุหรี่หรือไม่ ช่วงเวลาการสูบบุหรี่ เหตุผลการสูบบุหรี่ สถานที่สูบบุหรี่ สถานที่ซื้อบุหรี่ สูบบุหรี่ กี่มวนต่อวัน อาการแสดงเมื่อไม่ได้สูบ การถูกชักชวน และ ชนิดของบุหรี่ที่สูบ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ ได้แก่ บุคคลในครอบครัวที่สูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ การโฆษณา จำหน่ายบุหรี่ บุหรี่มีการแบ่งขาย บุหรี่ไม่เป็นยาเสพติด ผิดกฎหมาย บุหรี่มีหลายรสชาติ ของบุหรี่ โดยลักษณะ ข้อคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ได้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity index: CVI) ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรง ครบคลุมในเนื้อหา ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสม ของภาษาที่ใช้ มีความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อมีค่า IOC

มากกว่า 0.5 นำไปทดลองใช้หาคุณภาพแบบสอบถาม พบว่า ความเที่ยง (reliability) หยอดทัศนคติมีค่าเท่ากับ 0.73 และหมอดปัจจัยมีค่าเท่ากับ 0.72

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานงานกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาธรรมหนุนเสริม ศักยภาพชุมชนลดปัจจัยเสี่ยง เพื่อสุขภาพคนได้ จำนวน 70 แห่งซึ่งกระจายทั่วภาคใต้

2. ทำหนังสือเพื่อขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนที่จะทำการศึกษา ขออนุญาตในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการทำวิจัย

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ จัดเตรียมไว้ ซึ่งได้จัดส่งให้กับผู้รับผิดชอบแต่ละโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนในการทำวิจัย วิธีการจัดเก็บข้อมูล และวัตถุประสงค์ ของการทำวิจัย

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนและ ความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม

5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปนำเข้าประมวลผล และวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัย ไม่ได้ดำเนินการขออนุญาตจริยธรรมในมนุษย์ จากหน่วยงานใด เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นเพียงการสำรวจ ความคิดเห็นของเยาวชนในโรงเรียนปอเนาะเท่านั้น ผู้วิจัย ได้ดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงรายละเอียด ครบคลุมข้อมูลต่อไปนี้ วัตถุประสงค์และประโยชน์จาก การวิจัย ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบ สอบถาม การเก็บรักษาความลับ การนำเสนอผลการวิจัย ในภาพรวม สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือสิทธิในการออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มี ผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้แบบสอบถามและข้อมูลทั้งหมด จะถูกทำลายภายใน 1 ปีภายหลังจากที่ผลการวิจัยเผยแพร่แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ใช้อธิบายคุณลักษณะส่วนบุคคล ทักษะคิดเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนักเรียน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ ได้แก่ จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 426 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3 มีอายุระหว่าง 16-18 ปี จำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 673 คน คิดเป็นร้อยละ 95.3 ได้รับรายรับประจำจากผู้ปกครองต่ำกว่า 1,500 บาท จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 สถานภาพทางการเงินของครอบครัวอยู่ในระดับดี จำนวน 592 คน คิดเป็นร้อยละ 83.9 อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ จำนวน 593 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 และมีผู้ที่สูบบุหรี่ในครอบครัว จำนวน 578 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5

2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) พื้นที่ภาคใต้ของไทย พบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 700 คน เป็นผู้ที่สูบบุหรี่ จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 โดยทั้งหมดระบุว่า เสียค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่น้อยกว่า 50 บาทต่อวัน เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก อายุระหว่าง 13-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.4 นิยมสูบบุหรี่ขณะเข้าห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ 36.1 สูบบุหรี่ต่อวันระหว่าง 1-2 มวน คิดเป็นร้อยละ 57.3 สูบบุหรี่ต่อเดือน 6-10 วัน คิดเป็นร้อยละ 47.5 การได้มาซึ่งบุหรี่คือ นิยมซื้อเองจากร้านขายของชำ คิดเป็นร้อยละ 66.2 เยาวชนที่สูบบุหรี่เหล่านี้รับรู้ว่ามีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 94.0 และได้ความเห็นว่าเป็นบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่จึงทำตาม คิดเป็นร้อยละ 43.0

3. ทศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) พื้นที่ภาคใต้ของไทย พบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย (mean=1.71) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ดังนี้ การสูบบุหรี่ช่วยผ่อนคลายความเครียด การสูบบุหรี่ไม่ใช่ยาเสพติด จะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้ การสูบบุหรี่ช่วยให้เข้ากลุ่มกับเพื่อนได้ง่ายและมีเพื่อนเยอะ การสูบบุหรี่จะช่วยกระตุ้นให้ร่างกายมีแรงที่จะทำงานหรือเรียนหนังสือได้นานขึ้น การสูบบุหรี่ทำให้ดูโก้เก๋และเทเป็นที่สนใจของผู้อื่นและเพศตรงข้าม การสูบบุหรี่ทำให้เป็นคนที่มีทันสมัย ทันคนและลดโอกาสถูกหลอกได้ และการสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูบบุหรี่เกิดความมั่นใจและกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น การสูบบุหรี่แสดงให้เห็นว่ามีความเป็นผู้ใหญ่ การสูบบุหรี่

จะเป็นที่ยอมรับของสังคม และการสูบบุหรี่ช่วยในการรักษา รูปร่างเนื่องจากทำให้หน้าแห้ง

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) พื้นที่ภาคใต้ของไทย พบว่า ในภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับน้อย (mean=2.29) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับ ดังนี้ มีการแบ่งบุหรี่ขายในราคาที่สูงได้ บุหรี่มีหลากหลายรสชาติ มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อขายบุหรี่อยู่ทั่วไป และบุหรี่เป็นยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมายและพกพาได้ง่าย ซองบุหรี่มีลักษณะดึงดูดและน่าสนใจ และบุหรี่มีมากมายหลายยี่ห้อให้เลือกซื้อ ราคาบุหรี่มีให้เลือกหลากหลายราคาและไม่แพงจนเกินกำลังซื้อ มีป้ายแสดงว่ามีการจำหน่ายที่ชัดเจน มีคนในครอบครัวหรือกลุ่มสูบบุหรี่ให้เห็นบ่อยครั้ง และบุหรี่สามารถหาซื้อได้ง่ายและสะดวกในการเข้าถึง

นอกจากนี้ จากการลงพื้นที่ได้มีการสำรวจสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนปอเนาะที่ลงเก็บข้อมูล พบว่า ร้านค้าบริเวณรอบโรงเรียน ไม่มีการแสดงยี่ห้อบุหรี่หรือราคาบุหรี่ ไม่มีการเปิดตู้หรือวางแสดงซองบุหรี่ที่ขายให้เห็นชัดเจน ไม่มีการขายบุหรี่ให้ผู้สงสัยว่ามีอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่มีการแบ่งขายบุหรี่ ไม่มีการวาง/แขวนซองยาเส้นที่ขายให้เห็นชัดเจน และไม่มีการให้บริการไฟแช็ก ไม่ขีดไฟหรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ส่วนทางโรงเรียนมีการติดป้าย/สติ๊กเกอร์เป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมายที่มองเห็นได้ชัดเจน มีการณรงค์หรือจัดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการลด ละ เลิกบุหรี่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการติดป้าย/สติ๊กเกอร์ห้ามสูบบุหรี่ตามที่กฎหมายกำหนด บริเวณทางเข้าออกห้องน้ำ

วิจารณ์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนปอเนาะพื้นที่ภาคใต้” ผู้วิจัยอภิปรายผลดังประเด็นต่อไปนี้

1. เพศ เยาวชนส่วนใหญ่ที่เคยสูบบุหรี่เป็นเพศชาย อาจเนื่องจากธรรมชาติวัยรุ่นชายมีความอยากรู้อยากทดลอง ทำสิ่งใหม่ ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ทำให้เพศตรงข้ามสนใจ สังคมให้การยอมรับ โดยเฉพาะในสังคม

มุสลิม เพศชายได้รับการยอมรับเหนือผู้หญิงมาก ทั้งที่ทุกสังคมทุกศาสนาต่างได้มีการปลูกฝังเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่อย่างชัดเจน ไม่ควรปฏิบัติ ผิดหลักคำสอนของศาสนา แต่ผู้ชายก็ยังมีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่าผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับศศิธร ชิดน้ายี และวราภรณ์ ยศทวี⁽⁶⁾ ที่พบว่า เพศชายมีอัตราการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง และการศึกษาที่พบว่า วัยรุ่นชายมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง^(6,7)

2. อายุ เยาวชนที่สูบบุหรี่ร้อยละ 58.7 มีอายุระหว่าง 16-18 ปี แต่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ครั้งแรกอายุระหว่าง 13-15 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นช่วงพัฒนาการของเยาวชน เป็นช่วงที่สมองส่วนระบบลิมบิก (Limbic system) ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์มีความเจริญสูงสุด ลักษณะอารมณ์ช่วงวัยนี้จึงมีลักษณะแปรปรวน อยากรู้ อยากรลอง ถูกชักจูงได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อประสบกับภาวะเครียดที่ไม่สามารถจัดการด้วยตนเองได้ จึงหันไปสูบบุหรี่ เพื่อลดความเครียดของตนเอง ประกอบกับการมีทัศนคติว่าสูบแล้วเท่ สูบแล้วไม่ติด และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน^(8,9)

3. เยาวชนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ มีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ร้อยละ 95 สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน การพบเห็นการสูบบุหรี่ของบุคคลภายในบ้านเป็นประจำ เป็นแบบอย่างให้เยาวชนเกิดการเลียนแบบ⁽¹⁰⁾ เช่นเดียวกับผลการศึกษาที่พบว่า ประวัติการสูบบุหรี่ของสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดส่งผลให้เยาวชนมีแนวโน้มสูบบุหรี่มากขึ้น⁽¹⁰⁻¹²⁾ การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ส่งผลให้เยาวชนมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้นเพื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับ⁽¹²⁾

4. ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน เพราะจากผลการวิจัยเยาวชนมีทัศนคติที่ไม่ดีกับการสูบบุหรี่ แต่ยังมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ซึ่งอาจจะมึปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เช่น การโฆษณาและการส่งเสริมการขายบุหรี่ บุหรี่เป็นยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมายและเข้าถึงได้ง่าย มีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ โรงเรียนไม่ได้มีมาตรการลงโทษที่เด็ดขาด และเยาวชนมีความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และขาดความตระหนักในพิษภัยของบุหรี่⁽¹³⁾

สรุป

จากพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ในพื้นที่ภาคใต้ ยังพบเห็นได้ทั่วไปและทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พหุวัฒนธรรมหนุนเสริมศักยภาพชุมชนลดปัจจัยเสี่ยงเพื่อสุขภาพคนใต้ ส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่ 13-15 ปี มีคนในครอบครัวเป็นตัวอย่าง และนิยมสูบใบจากและบุหรี่หนีภาษี เพราะเป็นสิ่งที่เข้าถึงง่ายและราคาไม่แพง แต่ในขณะเดียวกันเยาวชนมีการรับรู้ว่าเป็นสิ่งไม่ดีผิดหลักศาสนา แต่เพราะพฤติกรรมอยากทดลองอยากรู้ของกลุ่มเยาวชนทำให้เกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากขึ้น จึงจำเป็นจะต้องมีกระบวนการส่งเสริมให้มีการลด ละ เลิกบุหรี่ โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน มัสยิด ที่จะต้องเอาจริงเอาจังกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับสาธารณสุขอำเภอ/จังหวัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน และแกนนำชุมชน ต้องมีการดำเนินการตามมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการห้ามแบ่งขายบุหรี่แบบแยกมวน การห้ามขายบุหรี่แบบให้ลูกค้าบริการตนเอง ร่วมกับการใช้มาตรการเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเนื้อหาของ พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในสถานศึกษาผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่

2. ภายในชุมชน ควรมีมาตรการของชุมชนในการควบคุมร้านค้าขายของชำหรือบุคคลที่จำหน่ายบุหรี่และต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันมิให้เยาวชนเข้าถึงบุหรี่ได้ง่ายๆ

3. ผู้ปกครองควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน และควรมีวิธีการดูแลและเลี้ยงดูบุตรหลานให้ห่างไกลจากสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสูบบุหรี่โดยเฉพาะลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ในบ้านหรือไม่สูบบุหรี่ให้บุตรหลานเห็น

4. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดในการจัดสถานศึกษาปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย นอกจากนี้ต้องจัดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และต้องจัดกิจกรรมรวมไปถึงครอบครัวและชุมชน เพื่อร่วมกันลด ละ เลิกบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ)

5. ควรปลูกฝังหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และร่วมกันให้เยาวชนนำหลักคำสอนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพื่อให้มีการจัดทำโปรแกรมช่วยเลิกบุหรี่ในสถานศึกษา ถ้าพบการสูบบุหรี่ที่ชัดเจน
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลด ละ เลิกการสูบบุหรี่สู่การปฏิบัติในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถปฏิบัติได้จริง

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ของเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพหุวัฒนธรรมหนุนเสริมศักยภาพชุมชนลดปัจจัยเสี่ยง เพื่อสุขภาพคนใต้ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณรุ่งอรุณ ลิ้มฬหะภิน ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสังคม นายสัตวแพทย์ปกรณ์ สุวรรณประภา ประธานมูลนิธิคนเห็นคน และคุณทัศนีย์ ศิลปบุตร ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ร่วมสนับสนุนให้กำลังใจและชี้แนะให้การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. คำนวณบุหรี่มือสองคร่าชีวิตคนไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [สืบค้นเมื่อ 15 ก.ย. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://www.thaihealth.or.th>
2. กรมสุขภาพจิต. สิงห์อมควันไทยลด ชี้อายุสั้นกว่าวัยตายเร็วสุด [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [สืบค้นเมื่อ 15 ก.ย. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27960>
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานประจำปี 2565: ผลสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ พ.ศ. 2564 [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 15 ก.ย. 2565]. แหล่งข้อมูล: <http://www.nso.go.th>
4. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. สถิติสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 15 ก.ย. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://opec.go.th>
5. สำนักจุฬาราชมนตรี. บุหรี่เท่ากับหะรอม [อินเทอร์เน็ต]. 2549 [สืบค้นเมื่อ 15 ก.ย. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://www.ryt9.com/s/prg/2325645>
6. ศศิธร ชิดนาคย์, วราภรณ์ ยศทวิ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดอุดรธานี 2561;10(1):83-93.
7. ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ประกายดาว สุทธิ, วิชาญย์ ใจมาลัย. พฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนต้นจังหวัดพะเยา. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข 2560;27(3):57-67.
8. Fritz DJ, Wider LC, Hardin SB, Horrock M. Program strategies for adolescent smoking cessation. Journal of School Nurses 2008;24(1):21-27.
9. สายฝน เอกวางกูร, รอมพร คงกำเนิด, ศิริอร ลินธู, ลักษณะล ลักษณะวิมล. บริการสุขภาพทางเพศสำหรับเยาวชน: สถานการณ์ความท้าทาย และแนวทางการดำเนินงาน. วารสารพยาบาล 2559;65(4):16-23.
10. ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. รายงานสถิติการบริโภคยาสูบของประเทศไทย 2561. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมีน้คงการพิมพ์; 2561.

11. นัยนา หนูนิล. การนำมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติการควบคุม ยาสูบสู่การปฏิบัติในจังหวัดภาคใต้ ตอนบน : กรณีศึกษาจังหวัดตรัง และชุมพร. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์; 2556.
12. Stoll K. Correlates and predictors of tobacco use among immigrant and refugee youth in a Western Canadian city. *Journal of Immigrant and Minority Health* 2008;10(6):567-74.
13. ฉันทนา แรงสิงห์. การดูแลวัยรุ่นที่สูบบุหรี่. *วารสารพยาบาลทหารบก* 2556;14(2):17-24.

Attitudes and Factors Affecting Youths' Smoking Decision in Southern Private Islamic Schools (Pondok) in Southern Thailand

*Sudarat Sudsomboon, Pirat Watanakul, Huwaidiyah Pitsuwan Useng
Khon Hen Khon Foundation, Bangkok, Thailand*

Abstract

Private Islamic schools or “Pondok” are schools for most Muslim youths in Southern Thailand where smoking behaviors are observable. This cross-sectional survey research article aims to investigate smoking behaviors, attitudes, and factors affecting youths’ smoking decision in southern private Islamic schools (Pondoks). Data were gathered from 700 participants and were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that; (1) among 246 participants, the majority of them started smoking in the age between 13 and 15 years, smoking in school toilets, smoked 1-2 cigarettes per day, smoked 6-10 days per month, bought cigarettes by themselves from a grocery store, had smoking family members, and paid for cigarettes less than 50 baht per day (2) their attitudes towards smoking were found at low levels (mean=1.71); (3) factors affecting the smoking decision for those who agreed were found at low levels (mean=2.29) and (4) the suggestions were made that (1) parents should be good role models for their children, (2) Pondok schools should continually organize a variety of family and community engagement activities and (3) Pondok schools should raise smoking awareness among Muslim youths based on Islamic principles and put it into practice.

Keywords: smoking behaviors; youths; pondoks; Southern Thailand